"Келечек

Билим – карыбас,

Жыл тогошор алдында Кыргызстандагы көрүнүктүү окуу жайлардын бири – Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин ректору, профессор Себахаттин Балжы жана университетинин биринчи проректору, профессор Асылбек Куллмырзаев менен жолугушуп, өткөн жылдардагы изги иштер, алдыдагы пландар тууралуу ой бөлүштүк.

Студенттер Нооруз майрамында

Кыргыз-Турк "Манас" университетинин ректору, профессор Себахаттин БАЛЖЫ:

"Биздин күчүбүз, ийгилигибиз – биримдигибизде жана ынтымагыбызда"

– Себахаттин мырза, Кыргыз-Түрк "Манас" университетине быйыл 20 жыл толду. Бул жылдардын аралыгында эң негизги жетишкендиктер деп кайсы ийгиликтерди баса белгилеп айтар элеңиз?

– Университетибиздин ачылганына болгону 20 жылдын жүзү болуп олтурат, анткен менен тажрыйбалуу окуу жай катары айта турган нерселерибиз көп. Себеби Түркия Республикасынын жана Кыргыз Республикасынын кылымдан бери жыйнаган тажрыйбасын эске алуу менен арбын иштер жасалды. 20 жылдагы иштерге кыскача токтолсом, бир кыйла иштер жүзөгө ашырылды. Биринчиден, 2015-жылдан баштап, жетекчилик системасын алмаштырдык. Бул мурдагыдай салттуу жетекчилик эмес, заманбап университетке жараша учурдун талабында иш алып барган жетекчилик. Университет 2011-жылдан тарта дүйнөлүк заманбап окуу жайы катары таанылды. Анткени долбоорлорду өзгөртүп, өнүктүрдүк, Болон процесси менен ийгиликтүү иштедик. Экинчиден, билим берүү менен илим изилдөө иштеринин сапатына айрыкча көңүл бурулуп, заман талабына ылайык билим берүү программалары кабыл алынды. Бул маселенин үстүндө 3 жыл иш алып бардык. Натыйжада кыргыз Өкмөтү, Билим берүү жана илим министрлиги менен биргелешип иштеген бул программалар кабыл алынып, алардын негизинде окуу процессин жүргүзө баштадык. Үчүнчүдөн, бизде материалдык-техникалык базага абдан маани берилет. Өзүңүздөр билесиздер, билим берүүнүн сапаты материалдык-техникалык база жакшы болмоюн, натыйжалуу болбойт. Университетибизде 2011-жылга чейин 9 лаборатория бар болсо, акыркы 3-4 жыл ичинде мыкты материалдык-техникалык базага ээ 40тан ашык лабораторияларды түздүк. Бүгүн компьютердик кабинеттерден сырткары, бүгүнкү күндөгү эң заманбап 50дөй лабораториябыз бар. Борбордук Азияда мындай лабораториялары менен Кыргызстан сыймыктанса болот. Дагы бир жетишкендигибиз, өлкөдөгү алдыңкы телестудиялардын катарына кире турган өзүбүздүн телестудиябызды да ачтык. Телестудияны ачууга 1 млн. 200 миң доллар жумшалды. Жалпылап айтканда, КТМУ бүгүнкү күндө техникалык-материалдык шарттары боюнча да үлгүлүү жогорку окуу жайы.

Албетте, биздин алдыбызда эң башкысы сапаттуу билим берүү милдети турат. Бүгүн Кыргыз-Түрк "Манас" университетинде эң мыкты окутуучулар иштейт десем жаңылышпайм. Ушул тапта Түркиянын 6 алдыңкы университетинен окутуучулар тандалып келип, студенттерге билим беришүүдө. Учурда окуу жайда 60тан ашык профессор, 50 доцент, 30дан ашык жаш илимпоздор эмгектенишет. Дагы бир баса белгилеп кете турган нерсе, 2010-жылы эл аралык илимий журналдарда жарыяланган макалалар 10дон бир аз ашыгыраак болсо, 2014-жылдын аягына алганда 112 болду. Чынын айтканда, бул дагы башкаларга өрнөк боло алат. Кыргызстанда болгон университеттер, академиялар менен университетибизди салыштырсак, 5 жыл ичинде билим берүү жана илим изилдөө иштеринде саны дагы, сапаты дагы жагынан алдыда туруп, Кыргыз-Түрк "Манас" университети Борбор Азияда бренд болду.

– Эл аралык байланыштарды көңүлдөн чыгарбайсыздар. Ушул тапта дүйнөдөгү кайсы чоң билим берүү мекемелери менен алакаңыздар бар?

– Эл аралык байланышка "Манас" университети абдан чоң маани берет. Бул жаатта бүгүн 142 мекеме, 60тан ашык мамлекет жана эл аралык уюмдар менен байланыштабыз.

Оксфорд университетинин ректорлор комитети жана Түркиянын 60тан ашык университетинин Мевлана (студенттерди жана окутуучуларды алмашуу) программасы менен иш алып баруудабыз.

– Алдыда жаңы факультеттер же окуу жайга караштуу кесиптик билим берген мектептер ачылышы мүмкүнбү?

– Албетте, мындай план бар. Бүгүн Кыргызстанда жумушсуздар көп. Ошондуктан биз кесиптик билим берген мектептер боюнча алдыда көп иштерди пландап жатабыз. Азыр окуу жайыбыз 7 программа боюнча иш алып барууда. Алдыдагы жаңы программалар түзүлөт, алар: электр тармагы, механика, курулуш ж.б. жаатындагы программалар болот.

Ал эми факультеттер тууралуу айтсам, 20 жылдык тажрыйбабызды эске алып, мындан ары да талапка ылайык факультеттерди, бөлүмдөрдү ачуу тууралуу иштерди баштаганы турабыз. Бул ишибиз 2016-жылдын аягына чейин чечилип, анын негизинде Камкорчулар кеңешинин жыйынында сунуш киргизебиз. Алардын чечими боюнча академиялык иштер жүргүзүлөт.

Заманбап студенттер үйү

– "Кыргыз-Түрк "Манас" университетин мындан да бийик серепе чыгарыш үчүн эмне кылуу керек деп ойлойсуз?

– Биринчиден, Кыргызстандын коомун колдоо максатында технологиялык парк курууну көздөп жатабыз. Азыр технологиялык борбор иш алып барууда. Биз башка мамлекеттердин тажрыйбасын эске алып, мыйзам даярдап, аны Өкмөткө, Жогорку Кеңешке жибердик. Эгерде бул мыйзам кабыл алынып калса, Кыргыз-Түрк "Манас" университетинде биринчи технопарк ачылат. Технопарктын ачылышы чоң мүмкүнчүлүк берет, ал жеке сектордун өнүгүшү, университеттин дүйнө менен байланышып, иштеши үчүн абдан керек. Биз Жогорку Кеңештен технопарк жөнүндө мыйзамды тезинен кабыл алып беришин суранат элек. Экинчи маселебиз 2 диплом алуу программасын киргизүү. Маселен, Россия, Америка, Европанын университеттери менен келишим түзүп, эки же үч жыл ал жакта окуп, эки университеттин дипломун бул жерден алуусуна шарт түзүү. Анда студенттер эки өлкө тааныган дипломго ээ болот.

– 20 жылдык мааракени маңыздуу белгилеген жатышсыздар. Сиз окутуучуларга, студенттерге, жалпы эле Түрк дүйнөсүнүн элине жаңы жыл алдында кандай каалоо-тилек айткыңыз келет?

– Кыргызстандын боордош элине, биринчиден, тынчтык, ден соолук, иштерине албан-албан ийгилик каалайм. Биздин ортобузда биримдик, ынтымак болсун. Анткени, биздин күчүбүз, ийгилигибиз – биримдигибизде, ынтымагыбызда!

Заманбап телестудия

KALİTE YÖNETİM SİSTE
QUALITY MANAGEMENT SYSTEM
K-Q
TSE-ISO-EN
9000
TÜRK STANDARDLARI ENSTİ
TURKISH STANDARDS INSTITU

ек колубузда!"

Бермет МАТКЕРИМОВА, "Кыргыз Туусу"

өнөр – арыбас

Инженердик жана Табигый илимдер факультеттеринин имараты

Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин биринчи проректору, профессор Асылбек КУЛМЫРЗАЕВ:

"Биздин бүтүрүүчүлөр 20дан ашык мамлекетте ийгиликтүү иштеп жатышат"

– Асылбек Атамырзаевич, быйылкы жылы Европанын илимий өндүрүштүк палатасы дүйнөдөгү жогорку окуу жайлардын сапатын изилдегенде Кыргыз-Түрк "Манас" университетин дүйнөдөгү 200 эң мыкты жогорку окуу жайдын катарына киргизди. Мындай кадыр-баркка жеткирген артыкчылыгыңыздар эмнеде?

– Дүйнөдөгү жогорку окуу жайлардын рейтингин түзгөн бул Европалык уюм негизинен окуу жайлардын бүтүрүүчүлөрүнүн сапаты жана ошол бүтүрүүчүлөрдү жумуш менен камсыз кылган мекемелеринин жетекчилеринин пикирине карата ушундай жыйынтык чыгарат. Ушул рейтингде биздин бүтүрүүчүлөрдүн билиминин деңгээли жана кесипкөйлүгү боюнча татыктуу орунга жетиштик. Мунун негизги себеби окутуунун сапатынан, атап айтканда университеттен алган теориялык билимди мекемелерде практика учурунда айкалыштырууда көрүнөт. Мисалы, 300дөн ашык студент окуу жайдын колдоосу менен жылда Түркияда алдыңкы мекемелерде иштеп жакшы тажрыйба алышат. Ушундай шартта өткөрүлгөн практика бүтүрүүчүлөрдүн жумуш таап кетишине жакшы жардам болот.

–Жылдан-жылга университетке тапшыргандардын саны артып жатканы айтылууда. Сиздин оюңузча буга эмне себеп?

– Туура айтасыз, биздин окуу жайдан окууну каалагандардын саны артып жатат. Мунун эң биринчи себеби, сапаттуу Батыш моделинде билим алуу өбөлгө болуп, окутуу программаларыбыздын учурдун талабына жооп бергендиги жаш адистерге билим алган кесибинде жумуш таап кетүүсүнө мүмкүнчүлүк түзүп берүүдө. Буга кошумча биздин бүтүрүүчүлөр эң кеминде 3 тилде эркин сүйлөшөт. Мындан сырткары университетте окутуу акысыз. Окуучулар өзүнүн күчү менен гана окууга өтүп окушат. Аны менен бирге окутуучуларыбызга да талап катуу. Бул коррупциянын болбошуна жакшы өбөлгө түзөт.

– Окуу жай бул аралыкта 14-жыл бүтүрүүчүлөрдү уядан учуруп чыгарды. Ушул мезгилде канча жаштар билим алып чыгышты жана алардын кийинки тагдырынан кабарыңыздар барбы?

– Бүгүнкү күндө 3 минден ашык бүтүрүүчүлөрдү уядан учурдук. Университеттин кызматын баалаган эң негизги көрсөткүч – окууну бүтүрүп кеткендердин кийинки турмушуна сөзсүз түрдө көз салып туруу. Андыктан бүтүрүүчүлөрдүн ассоциациясы жылына эки жолу жолугушууларды өткөрүп турат. Чет өлкөдө иштеп жатышкан бүтүрүүчүлөрүбүз менен байланышыбыз бекем. 20дан ашык чет өлкөдө ийгиликтүү иштеп жатышкан бүтүрүүчүлөрүбүз бар.

– Кыргыз-Түрк "Манас" университети өткөн жылы «Kyrgyz tourism awards-2014» долбоорунун эң мыкты билим, эң мыкты идея үчүн сыйлыгына татыды.

– Анткени, университетте туризм багытында адистерди даярдоо эң маанилүү багыттардан болуп эсептелет. Азыркы учурда Туризм жана мейманкана иштетүү жогорку мектебибиз бар. Ушул мектебибиз абдан ийгиликтүү болууда. Студенттерибиз жылда Түркиянын эң алдыңкы туристтерди тарткан эс алуучу жайларында практика өтүшөт. Анткени алар ошол жерден квалификациясын жогорулатышып, жаңы технологияны, ыкмаларды үйрөнүшөт. Азыр Кыргызстандын чоң мейманкаларында менеджер болуп иштеп жаткан бүтүрүүчүлөрүбүз дагы бар.

– Билим берүүдө сапат биринчи орунда турат эмеспи. Алдыда жаштарга сапаттуу билим берүүнү мындан да арттыруу үчүн кандай аракеттерди көрөсүздөр?

– Азыр университеттин керектүү курулуштарын куруп бүткөнү калдык. Алардын ичинде студенттердин жатаканасынан баштап, окуу, дене тарбия жана спорт, саламаттыкты сактоо кызматтарын көрсөтүүгө бардык шарттар каралган. Мындан ары сапатыбызды дагы жогорулатыш үчүн алдыга койгон максаттарыбыз бийик. Учурда Кыргызстандан эл аралык тажрыйбага ээ, чет жак менен байланыш түзө алган, чет тилде сүйлөй билген жаш адистерди жетиштүү таба албай жатабыз. Буга аракетибиз күч. Бизге университеттин жогорку органы болгон Камкорчулар кеңеши чет өлкөдө доцент, профессор болуп ийгиликтүү иштеп жүргөн Кыргызстандын жарандарын тартууну тапшырды. Эгерде алардан Кыргызстанга келип, Кыргыз-Түрк "Манас" университетинен иштей турган болушса, айлык маянасын чечип, илим-изилдөө иштерин жүргүзүшүнө жакшы шарттарды түзүү каралууда.

– Быйыл Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин ачылганына жыйырма жыл болуп отурат. Ушул аралыкта окуу жайдын Түрк дүйнөсүнө кошкон салымын айтып берсеңиз?

– Советтер Союзу тарагандан кийин түрк тилдүү мамлекеттердин ичинде эски байланыштарды чыңдоо, экономикалык-социалдык, маданий өнүгүүбүздү колдоо үчүн Кыргызстанда Кыргыз-Түрк "Манас" университети түзүлдү. Университетте ар кыл улуттун өкүлдөрү келип, окуй баштаганы биринчи жетишкендик болду. Мисалы, Алтай, Хакасия, Тува, Афганистан, Иран, Кытай ж.б. өлкөлөрдөн түрк тилдүү жаштар келип, батыш үлгүсүндө, жаңы системадагы бир окуу жайда билим ала башташты. Бул сөзсүз өзүнүн жемишин берет.

Биздин бүтүрүүчүлөр

– Университеттин 20 жылдыгын качан белгилейсиздер?

– Келерки жылдын жаз айларында белгилөөнү болжоп жатабыз. Себеби, окуу жайыбыздын 20 жылда жетишкен ийгиликтери абдан зор. Мисалы, дүйнөлүк стандарттагы студенттик шаарчабыз курулуп бүтүүдө. Ал жердеги жаңы имараттардын расмий ачылыштарын да жасайбыз. Бир эле окутуу эмес, анын ичинде маданий иш-чараларыбыз көп. Мунун ичинде Түрк дүйнөсүнө таандык болгон инсандардын, жазуучулардын чыгармаларын жарыялап жатабыз. Андан тышкары эл аралык долбоорлор бар. Аларды салтанаттуу түрдө атайын жыйында Кыргызстанга жана жалпы дүйнөгө билдиребиз.

Университет алган сыйлыктар